

EDWIN WÓJCIK
INSTYTUT LEKSYKOGRAFICZNY KUL

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI NAUKOWEJ
TOWARZYSTWA TEOLOGÓW DOGMATYKÓW
„TEOLOGIA POLSKA NA PRZYKŁADZIE TWÓRCZOŚCI
KS. PROF. DRA HAB. CZESŁAWA S. BARTNIKA”
Koszalin, 16-18 IX 2008 r.

W dniach 16-18 września 2008 r. w Centrum Edukacyjno-Formacyjnym w Koszalinie odbyła się III konferencja Towarzystwa Teologów Dogmatyków. Poprzednie konferencje zorganizowano w 2006 r. we Wrocławiu i w 2007 r. w Poznaniu. Materiały konferencyjne zostały opublikowane odpowiednio w *Perspektywach polskiej teologii* (Wrocław 2007, ss. 207) oraz w *Teologii znaków czasu. Dogmatycy wobec „dziś” Kościoła* (Poznań 2008, ss. 119). Jej tematem była teologiczna twórczość nestora polskich dogmatyków ks. prof. dr. hab. Czesława Stanisława Bartnika, em. profesora KUL, który swoją obecnością i dyskusją zaszczycił wszystkie sesje konferencyjne.

Po rozpoczęciu spotkania wspólną modlitwą prezes Towarzystwa, ks. prof. dr. hab. Krzysztof Gózdź, w słowie wprowadzającym wskazał na paralele między biblijnym Koheletem a protagonistą obecnej konferencji. Następnie zgodnie z programem, przewidującym 21 referatów, jako pierwszy wystąpił lic. Edwin Wójcik (Lublin). Przedstawił on szkic Bartnikowej metateologii ogólnej, koncentrując się na istocie teologii, definiowanej jako chrześcijańskie poznanie zorganizowane na sposób nauki, jej przedmiocie stanowiącym całość komunikacji między Bogiem a człowiekiem i światem, a także jej indywidualnym i społecznym podmiocie.

Kolejny referat, ks. dr. hab. Krzysztofa Guzowskiego, prof. KUL, dotyczył hermeneutyki personalistycznej. Po nawiązaniu do głównych koncepcji hermeneutyki (Heidegger, Dilthey, Gadamer) referent zwrócił w nim uwagę na oryginalność hermeneutycznych propozycji Bartnika. Jawią się one jako syntetyzujące przekroczenie wcześniejszych rozwiązań. Ich niekwestionowaną zaletą jest przechodzenie od ontologii do epistemologii oraz uznawanie obiektywności prawdy, wbrew rozpowszechniającemu się subiektywizmowi. Bartnikową metodologię teologiczną przybliżył uczestnikom ks. dr. Grzegorz Barth (Lublin). Swoje wystąpienie ograniczył do prezentacji podstawowych elementów metody teologicznej, jak: opis, wyjaśnienie i rozumienie. Pierwszą część konferencji zwieńczył referat ks. dr. hab. Krzysztofa Wojtkiewicza, prof. US (Szczecin), na temat trynitologii. Stwierdził w nim, że wśród współczesnych trynitologów (Barth, Moltmann, Ratzinger, Greshake i inni) w sposób szczególnie wyróżnia się Bartnik. Decyduje o tym przede wszystkim rozwijanie

refleksji o Trójcy Świętej z konsekwentnym stosowaniem pojęcia osoby jako bytu ontycznego, relacyjnego, dynamicznego i komunijnego.

Po przerwie, przeznaczonej na wspólny posiłek, miało miejsce walne zebranie Towarzystwa. Przedłożono na nim sprawozdanie z działalności ustępującego zarządu oraz z wykonania budżetu. Dokonano także wyboru Zarządu na kadencję 2008-2011. Prezesem Towarzystwa został ponownie wybrany ks. prof. Krzysztof Góźdz, który zaproponował następujący skład Zarządu, wybrany następnie przez aklamację: wiceprezes ks. dr hab. Krzysztof Guzowski, prof. KUL, członkowie – ks. dr hab. Andrzej Czaja, prof. KUL, i ks. dr hab. Mirosław Kowalczyk. Funkcję sekretarza i skarbnika powierzono ks. dr. Grzegorzowi Barthowi. Ponadto wybrano komisję rewizyjną w składzie: ks. dr hab. Mieczysław Ozorowski, prof. UKSW (przewodniczący), ks. prof. Bogdan Ferdek (PWT Wrocław) i ks. prof. Jerzy Lewandowski (UKSW). Omówiono również bieżące sprawy Towarzystwa i przyjęto nowych członków. Pierwszy dzień konferencyjnego zjazdu zakończyła projekcja dokumentalnego filmu o ks. prof. Bartniku, zrealizowanego przez Akademicką Kronikę Filmową KUL.

Następnego dnia konferencja rozpoczęła się mszą św. sprawowaną pod przewodnictwem ks. bpa Edwarda Dajczaka, ordynariusza diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, który wygłosił także homilię. Sesję prowadzoną przez ks. prof. Ferdka otworzył referat ks. dr. Czesława Galka (Zamość) o „małej ojczyźnie” prof. Bartnika, czyli ziemi zamojskiej. Ukazując specyfikę jej dziejów, referent podkreślił, że dzięki własnej dynamice historycznej zyskała ona specyficzny profil duchowy, rzutuający na kształtowanie się osoby i dzieła przyszłego Profesora. Pewną kontynuacją tych myśli było wystąpienie ks. dr. Waldemara Faca (Lublin), dotyczące idei polskości. Fac wyróżnił w niej wymiar społeczno-polityczny oraz religijny, a ich dziejowe zespolenie określił jako polską realizację królestwa Chrystusa, wynikającą z ekonomii Bożej. Kolejny mówca, prof. Karol Klauza (Lublin), poruszył temat teologii społeczno-politycznej, stanowiącej w przypadku ks. prof. Bartnika dogmatykę społeczną, konkretyzowaną między innymi w teologii narodu i w teologii Europy. Następnie ks. prof. Jerzy Lewandowski (Warszawa) wygłosił referat zatytułowany *Bóg i ateizm*, w którym odwołał się do uwarunkowań i postaci ateizmu oraz sposobów przewyciężania go proponowanych i realizowanych przez prof. Bartnika. Z kolei ks. dr Antoni Dunajski (Pelplin), nawiązując do pytania Cypriana Norwida, „czy dzieje się dzieją czy tylko podziewają?” – poświęcił swój referat teologii historii. Kontynuując program sesji, ks. prof. Piotr Liszka (Wrocław) ukazał Bartnikową teologię historii zbawienia w ujęciu podmiotowym, przedmiotowym i syntetycznym. W następnym referacie ks. dr Joachim Latawiec (Gliwice) za temat obrał teologię kultury, podkreślając, że według Bartnika jest ona ucłowieczającym sposobem egzystencji w wymiarze indywidualnym i społecznym. Po zrealizowaniu powyższych punktów programu prof. Bonawentura Smolka OFM (Opole) w krótkiej wypowiedzi przypomniał dydaktyczne metody prof. Bartnika oraz wpływ jego osoby na kształtowanie uczniów. W następnej kolejności ks. dr hab. Mirosław Kowalczyk (Lublin) zreferował podstawowe założenia teologii narodu. Na zakończenie ks. dr hab. Jan Szczurek, prof. PAT (Kraków), dopełniając wcześniejsze głosy z zebrania Towarzystwa, poinformował o przygotowaniach do wydania przez dogmatyków polskich *Leksykonu teologii dogmatycznej*.

Pierwszym punktem sesji popołudniowej, której przewodniczył ks. dr hab. Ozorowski, prof. UKSW, było wystąpienie ks. prof. Bartnika. Miało ono charakter retrospekcji własnej drogi teologicznej. Profesor wyróżnił w niej cztery etapy teologii „zawodowej”, apologetycznej, historycznej i personalistycznej, oraz trzy kluczowe tematy – myślenie, istnienie, osoba. To „sapiencjalne świadectwo teologiczne” wywołało szczególne skupienie i brawa słuchaczy. Następnie ks. prof. Jerzy Szymik (Katowice), mówiąc o teologii Słowa Bożego, dokonał analizy relacji słowa i Słowa Bożego, teologii i słowa, teologii i Słowa Bożego. Drugi referent ks. dr Antoni Nadbrzeźny (Lublin), po nakreśleniu współczesnych przemian w mariologii, zwrócił uwagę na *novum* Bartnikowego projektu mariologicznego, zawierającego elementy biblijne, psychologiczne, historyczne i mistyczne. Kolejny referat, dotyczący eklezjologii prof. Bartnika, wygłosił ks. dr Jerzy Buczek (Rzeszów), uznając ją za wskazanie sposobu patrzenia na Kościół od strony teoretycznej, praktycznej i personalistycznej. Na zakończenie tej części konferencji ks. dr hab. Edward Sienkiewicz (Koszalin) przedstawił założenia i podział teologii rzeczywistości ziemskich. Po tym wystąpieniu uczestnicy udali się autokarem do portu w Kołobrzegu i odbyli rejs statkiem po wzburzonych wodach polskiego Bałtyku.

W trzecim dniu konferencji obrady poprzedziło odprawienie przez ks. bpa dr. Jacka Jezierskiego mszy św. w intencji zmarłych dogmatyków. Samą sesję pod przewodnictwem ks. prof. Lewandowskiego rozpoczęło odczytanie listu nadesłanego przez ks. prof. Jerzego Buxakowskiego, który z powodu ciężkiej choroby nie mógł uczestniczyć w konferencji. Następnie ks. dr Ryszard Kozłowski COr (Koszalin) podzielił się refleksjami na temat koncepcji „osoby” wyłaniającej się z autobiografii prof. Bartnika *Mistyka wsi*. Z przedostatnim referatem wystąpiła dr Elżbieta Kasjaniuk (Lublin). Zawarła w nim zarys nauki o Eucharystii, obejmujący omówienie jej „definicji”, wskazanie Bartnikowych źródeł eucharystologii, a także przedstawienie jej metody i podstawowych kręgów tematycznych, takich jak obecność, ofiara, sakrament. „Ostatnie słowo” o teologii ks. prof. Bartnika wygłosił ks. dr Stanisław Welenc (Baboszewo). Naświetlając związek wiary i kultury, odniósł się w nim do „wszechogarniającego” personalizmu Bartnika, będącego ogromnym wkładem zarówno w wiarę, jak i w kulturę.

Na zakończenie ks. prof. Bartnik w kilku osobistych myślach podsumował dokonane spojrzenia na „jego przypadek”, podkreślając między innymi fakt, że w wysłuchanych „prelekcjach” odkrył samego siebie. Jako ostatni zabrał głos ks. prof. Gózdź. Podziękował wszystkim za przybycie na Północ Polski i za owocne obrady oraz zaprosił do współpracy w kształtowaniu naszego pisma „Teologia w Polsce”, a także do uczestnictwa w powstawaniu książki pamiątkowej dla ks. prof. Cz.S. Bartnika z okazji jego 80. rocznicy urodzin w roku 2009. Prezes zapowiedział także zorganizowanie kolejnych konferencji Towarzystwa Teologów Dogmatyków w ośrodkach naukowych Zamościa, Krakowa i Pelplina.